

vabijo, tudi druge rodbine v ravno istem kolenu pozvati ne pozabijo, sicer bi tudi povabljeni ne prišla.

En dan pred pirom (ženitvijo ali svatbo) na večer gré ženin vzešči sabo nekoliko mladenčev k nevesti po škrinjo, ali prej ko jo dvigne, mora nekaj dati v dar nevestnemu bratu, ki ta čas na škrinji sedi in mu od nje ključke preda. Na tisti večer, ko je veliki pir narečen, gré ženin ali njegov brat z mantinjado, to je, pridši z godci pred povabljeno hišo, zagodejo godci, in v kratkem stopijo v hišo, kjer spet godejo nekoliko plesov in se podajo k drugemu pirniku, in tako se gré k vsaki hiši, od ktere je kdo na pir pozvan.

V jutro dan gré ženin z dvema družicama in godci po kume, in ko so svati zbrani, se ruča (kosi, zajterkva), po ručki pa se svati odpravijo k nevesti, da jo vode na poroko v cerkev. Ako je pir le kolikanj, se vije zastava (bandero) pred njimi, muzika svira, dekleta pojó, mladenči pa streljajo.

Ko se ženin s svojo družbo bliža nevestini hiši, se hišne vrata zápro. Za vratmi stoji govorčín (govornik). Ta svate, kadar poterkajo na vrata, vpraša: Po kaj so došli, kaj li želijo? Na to mu eden od zunej v imenu vseh drugih odgovarja: Da jim je poglavitne ovce nestalo (zmanjkalo), ktera bi vse druge vodila, in brez nje vse druge nič niso; da so čuli, da se nahaja v njih čedi ena taka, zbog tega so jih prosit prišli, nebi li jim je dali?

Za tem se vrata odprejo, pa žensko po ženski ven pošiljajo z vprašanjem: ali iščejo to? ter ko že vse odlog neveste izidejo, se reče, da več ni kakor ena, ki pa je bosa in nemore iziti. Na to se prinesejo postoli (cipelje) kumoma, ki obetata, da jo hočeta obuti, deneta vsaki v svoj postol nekaj dnarjev, pa ji ju na nogi natakmeta. Po tem nevesta že ovenčana delí krončice ženinu, kumoma in deveru; v nekterih krajih daje vsakemu svatu rožo (pušeljc). — Tudi na zastavo, ki jo ženinov brat nosi, nabode kolač, jaboko ali narančo in rožo, po tem se pomešajo pirniki ene in druge stranke in grejo na poroko.

Po poti gredé se tudi zdej poje, gode in strelja kakor poprej.

Po opravljeni poroki se vernejo k nevesti na obed, ako se dá, po drugem poti. Po poti vodi en kum nevesto pod roko v cerkvo, drugi pa iz cerkve, kjer pa širina pota dopušča, jo vodita oba vsak za svojo roko tam in nazaj.

V nevestini hiši se gleda, da se ženinovi svati namestijo na prvo mesto, potle še le nevestini, ktera čast se v zameno pri večeri v ženinovi hiši nevestinim pirnikom odverne. Jestvine so po vsi mizi enake, samo na čeli, kjer nevesta, ženin, kuma in kter drug bolj imenit svat sedé, se donáša kaj boljega.

Po obedu grejo svati plesat. Pervi ples plešeta ženin z nevesto, za njima kuma s svojima družicama, pa svatbice, za temi pride red na ženinovega brata, pokle po redu rodbinstva na ženinove svate prvo po kervi, potem pa po mleku (to je, kakor jih kri véže po možkem ali po ženskem spolu), pa ko se ženinovi pirniki obajdejo, sledé nevestini svati. Plese delí in ravna brat ženinov, ki se zove starašina. Pri delenji tancov je treba pozornemu biti, da bi prej njegovega reda ne dal komu tanca, zakaj bi to veliko razzaljenje in smutnjo uzročilo, kar se rado večkrat dogaja.

Za ukloniti metež nesme tedaj nobenega nepirnega (stranskega) pustiti na ples prej, dokler se ne ocredijo svati. Vsaki svat je gospodar svojega tanca, zato ga more prodati ali pokloniti komu kakor ga je volja.

Kadar se sonce začne bližati zatonu, gré nevesta z ženinom k njenim staršem po blagoslov. Iza blagoslova, ki ga najprej oče, potem mati delita, klečita ženin in nevesta na ponjavi (kocu). — Pri delitvi blagoslova se rada nabere polna hiša ljudi. Za zbilja (res) znajo nekteri roditelji s svojim naravnim in prostim govorom tako ganiti nazočne,

da se v solzah topé. Jaz sem sam slišal tak blagoslov, ki mi je jako omilil, zlasti materin, čigar jezgra mi je še danes znana; takole se glasi: „Hčerko“ (ali po imenu na priliko): „Jelico, ča pitaš od mene“? „Blagoslov“! odgovori ona. Potem jo križa z desnico rekoč: „Naj te blagoslovi Bog otac, sin i duh sveti, i ja te blagoslovljam!“ Pokle ji pred oči stavi korak, ki ga je storila, najpre, da je sedaj drugega očeta in mater dobila, ktera je dolžna ravno tako poštovati in ljubiti, kakor njih istih; da je v novo rodbinstvo in sosedstvo stopila, zato ima biti ljubezniva in nezamerljiva, naj svojega moža ljubi in mu verna bode; potem ji želi vsako srečo in obilnost v blagu in dragu, in jo prosi za pičo, ki jo je od nje posisala, in devet mescov, ki jo je pod sercom nosila, da se v napredek svojih porodnikov spominja, blagoslov doverši. Pokle se z ravno tem vprašanjem oberne k zetu, in blagoslovljaje ga prosi in svari, naj ljubi in brani svojo ženo, ki zunej njega druge obrambe nima, da v miru naj živita in v strahu božjem decico odkojita i. t. d.

Blagoslov dobivši vstaneta, in svati ene in druge stranke se napravljajo na pot razen očeta in matere. Nevestina sestra nosi nanizaj (činžer) malih kolačev, ktere v ženinovo selo pridši v nevestinem imenu vsaki hiši po enega razdeli; ko pa že pred same ženinove vrata prispejo, verže kum en kolač preko hiše.

Zdaj najdejo ženinove vrata zaperte, kakor v jutro dan pri nevesti. Tudi tu praša eden iz noter terkajoče: „Kdo so? kaj li žele“? Na to mu od zunej drugi odgovarja: „Da so prijatli, in ker so že od daljnega pota trudni, so prišli jih prosit, naj bi jih ta večer na stan prejeli.“ Od znotrej zopet vprašani: „zakaj se niso poprej previdili za nočilo?“ odgovore: „da jih je ena zvezda ravno k njim napotila in navéla.“ Pa ko se vrata odprejo, prej kakor prag prekoračijo, jih dočaka kupa. To je svekerva (ženna mati) jih dočaka z žmuljem (kupico) vina do polovice natočenim, pa jih do trikrat z njim ponudi. Po vsakem pokusu ji hitijo (veržejo) noter nekaj penez, potem jih z robcem ogerli in čez prag noter potegne.

Nevesta stopivši v hišo gré najprej k ognjišču, kjer ji se dete na krilo sede in od nje kolač na dar dobi, in s prejeto kuhalnico iz vsakega lonca, v kterem se kuha, pokušati mora. Tudi pri ženinu se pred in po večerji tanca, ter kadar se svati naplešejo, se vsaksebi razderejo. Od tod se uide, da pir samo en dan traje. Pri večerji ženin ne sedi za mizo, ampak iza cele večerje svate dvori in gleda, da se vsem zadovolji.

Memo kupe in kolačev gori rečenih delí nevesta še svekervi en tunban (turban), svekaru košuljo (srajco), vsaki zalvi (zuvi) po en pas.

Svet ni danes nič slabije, kakor je bil pred 60 leti.

Resnico tega nam poterjuje, kar je pisal Vodnik v 66. listu „lublanskih Novic“ leta 1798 takole:

„Lepa reč za nauk ženam in možem se je ne davno prigodila v ljubljanski kresii. En mož pride pred gosposko zavoljo tožbe, ker ga je sosed tožil. On prosi, naj bi gosposka ne silila, da bi se on sam čez tožnika zagovarjal, temuč da bi gosposka njegovo ženo namesto njega zaslišala. Gospod ga praša: ali si ne upaš sam tožniku odgovora dati? ali je mar žena gospodar per tvoji hiši? — Mož pravi: Prosim, naj žena namesti mene pravdo izpelje, zato, ker

pervič: ob sedanjem času vse narobe po svetu gré; naj pa tudi žena namesti moža bode;

drugič: jez sem per hiši le kakor otrok brez staršev; ona pa dela kar hoče in hlače nosi;

tretjič bo pravdo narbolj gotovo ona dobila, zakaj nje jezik je zmiraj na mokrim, njena bo vselej ta zadnja.

Ta pergodba ni zmišljena, ampak resnična. — Tako se glasí konec te povedke; mi pa pobaramo: ali ni danes tudi tako, kakor je bilo pred 60 leti?

Novičar iz avstrijskih krajev.

Od Mure 25. januarja. * Česar smo že dolgo serčno želeli — se je vendar enkrat izpolnilo. Pri dotičnih oblastih že ležijo listine, ktere poterjujejo, da ima lubniška škofija jenjati, in da današnja politiška okraja bruški in graški bota okrožje sekovskega, marburški okraj pa okrožje labodskega škofijstva. Vsa Koroška bode stala pod pastirsko palico kerškega škofa. Papeževo pismo je datirano VI. Calend. Decembris 1857. to je: 26. novembra lanskega leta; razun tega pisma ste še dve listini: dekreta consistorial. congregat. od 16. in 20. maja 1857. Marburg bode sedež labodskega škofijstva, in mestna cerkev sv. Joaneza kerstnika bode stolna cerkev (ecclesia cathedralis). Semenišče klerikov bode se napravilo iz poslopja na velikem tergu, v katerem ste sadaj učelišče in stanovališče vojaških odgojencov. Čuje se tudi, da Nj. Veličanstvo bodo darovali novemu škofijstvu poleg škofovskega poslopja stoječi „Militär-Verpflegshaus“, iz kterege bode tedaj kapitolski hram (domus capitularis). Vsi prečastiti gospodje labodskega kapitela bodo se v Marburg preselili. — Opravila o izmeni patronatov, aktov i. t. d. se bodo koj začele, in upati smemo, da do prvega oktobra tekočega leta je preselitev že se zgodila.

Ker je ta nova ustrojitev škofijska za štajerske Slovence neskončno važna reč, in se za nje nova dōba bode začela v obziru moralne in dušne izobraženosti, tedaj slovensko duhovništvo in slovenski narod drugega ne more storiti kakor se iz globokega serca zahvaliti najpervlje: Nj. Veličanstvu presvetlemu cesarju Franc Jožefu, kteri tako očetovsko so v to ustrojitev privolili, ter svetlemu metropolitu solnograškemu nadškofu Maksimilianu; in slednjič imata se s polnim zupanjem približevati slovensko duhovništvo in slovenski rod svetlemu škofu Antonu Martinu, kteri s svojim častivrednim kapitelom vred veliko žertvo doprinesejo za obči blagor. Sveta katoliška cerkva je med Slovenci zmiraj imela najzvestejše otroke; gotovo bode pod slavnim pastirjem, kteri je sin slovenske matere, brat po jeziku in kervi Slovincov, še lepše razcvetala.

Podstopim pa se tudi opomniti slovensko duhovništvo, posebno gosp. dekane in farmeštre, naj premišlujejo, kako bi se na najdostojnejši način ponižna zahvala položila pred tron Nj. Veličanstva in pred lice presvetlega metropolita. Tudi dan, kadar bodo presvitli škof Anton Martin nastopili svoj novi sedež, bode se brez dvombe praznoval ko dan občega veselja. Marburško mesto bode gotovo vse storilo, da bode sprejem slaven in vreden tako imenitne zgodbe; naj se pa tudi posvetujejo rodoljubni duhovniki slovenski, posebno iz dosadanje sekovske škofije, kako bi se dal oni dan obhajati ko dan slave za katoliško cerkev, in ko dan sreče za štajersko-slovenski narod.

Iz Zagreba 31. januarja. A. K. — V minulih dveh mescih so se igrale sledeče igre v domačem jeziku na tukajšnjem kazališču: 2. dec. je bilo 29. predstavljanje igre „Graničari“ ili „Proštenje na Iljevu“, od J. Freudenreich-a; — 9. dec. „Grof Benjovski“ ili „Okletva na Kamčatki“, s pevanjem v 5 razdelih poleg nemškega; — 16. decembra „Razbojnici na gori Kulminskoj“ ili Moč viere“, žalostna igra v 5 djanjih, iz nemškega prestavil Stiepan Marjanovič; — 30. dec. drugikrat „Grof Benjovski.“ — 6. jan. 33. predstavljanje, na korist reditelja in igravca Freudenreich-a ml. pervikrat „Crna kraljica“, izvorna narodna gluma s pevanjem v 2 razdelih in predigro pod naslovom „Prokletstvo

na Medvedgradu“ od gospoda Koristnika; — 20. januarja „Gospoje i Husari“ ili „To neide“, šaloigra iz poljskega prevedena; — in 26. jan. na korist gospodične Norvegove drugikrat „Crna kraljica.“ — Društvo naše kazališno nam tako lepo napreduje, da se nam ni treba bati vpešanja od njegove strani. Le kazališnega občinstva nam preogosto pomanjkuje; posebno rado se to zgodí pri predstavljanju iger prevedenih iz inostranih jezikov. Izvorne stvari, da si niso ravno izverstne, imajo vendar večjo vrednost za nas, kakor najboljši prevodi; izvorne narodne igre namreč nam kažejo kakor v zercalu: šege in navade z vsemi posebnostmi našega národa, kar se pa v prevodih navadno pogreša. To je uzrok, da je naše občinstvo tako mlačno za prevedene igre, in zopet tako iskreno za izvorne.

Iz Reke. V petek 22. t. m. smo tukaj slovesno praznovali spominj Radeckitove smerti. — Zima nas letos nenavadno nadleguje. Snega smo še precej imeli, in merzla burja neprestano piha. Morda ravno ta nenavadni mraz je uzrok toliko boleznim, ki po reškem mestu ljudi poprijemajo. Pretekli teden je bilo malo hiš, v kterih ni bolnika bilo. Zdaj je, hvala Bogu, že veliko bolje. — Kakor je našim bravcom že znano, bo „Neven“ izhajal v Reki. Spisal je že mnogo pripravljenih in tudi prejemnikov se je že nekoliko oglasilo, al vendar še izhajati ne more, ker privoljenja iz Zagreba čaka. Prav bi bilo, da bi tudi rodoljubni Slovenci ta hvalevredni časopis podpirali, da ne umre. Druzega ni tukaj novega. Z Bogom!

Iz Veprinca v Istri 20. januarja. — Oganj dobro služi al slabo gospodari! Perve dni t. l. zagleda nočni čuvar grada (mesta) Kastve v hiši nekega šilca za polnočjo nenavadno svetlino. Navarnost precej spoznavši zavpije in zvoni, da hitro ljudi v gradu zbudí. Urno privreli so k požaru verli možjé. Krič in na pomoč doní. Naenkrat ko strel iz goreče strehe glas zagromi: Tihó svi! in mene poslušajte. Bližnje šterne razbite, in redno meni vode podajajte, da slabega gospodarja pomirim. Tihota kakor v grobu ustane, sam ogenj razsaja. Ali kakor rečeno tako je storjeno. V kratkem se ogenj ugasi, in od častnega gosp. Andreja Marottia, starejega kapelana tega mesta, zares v vsem umnega in pogumnega moža, ki je prvi na goreči strehi bil in s častnim gosp. Simon Jurmanom in Mesekom, kapelanom tega mesta, delo vredaval, se sliši drugi glas: „Idite domú, nevarnosti ni nobene več!“ Dober red in pravi posluh je povsod potreben. Imenovanim gospodom in vsim pričujočim Kastavcem gré očitna čast, da niso dali ognju — slabemu gospodarju večje oblasti!

Liburnian.

Iz Brešc 25. pros. Z. — Potoki in reke so letos tako zamerznili, da se po ledu čez nje hodi. Čeravno se majhno nad Čatežem stekate Kerka in Sava, je vendar vsa voda tako stisnjena bila, da je pri Čatežkem brodu Sava tako zamerznila, da so ljudje po ledu čez Savo hodili; zavolj varnosti so bile nektere lestvice (lojtre) po ledu, in na nje deske položene, to je terpelo od 10. do 13. tega mesca. Že več ko 50 let, kakor ljudje pravijo, ni bila Sava tako zamerznjena, kakor letos, da bi bili ljudje po ledu čez njo hodili. Za veden spomin naj se to v „Novicah“ ohrani.

Iz Ljubljane 1. febr. Snoči se je po dolgem mrazu vreme omečilo in je potihnila burja. Pa ga tudi ni bilo takega mraza, kot to zimo, že veliko let. Mraz je bil sicer hujši, pa tako stanoviten ne. To se je vidilo na Ljubljani, ki je bila kmali nad malim grabnom zamerznjena čez in čez. Samo v hudi zimi 1829—30 je bila tudi zamerznjena, kar se vejo ljudje spomniti. Uzrok temu je pa plitvost Ljubljance, kakor je že sploh začelo vode zlo pomanjkovati. Ni tedaj res, kar govori „Laib. Ztg.“ od 30. t. m. o veliki zimi in zamerznjenji Ljubljance leta 1832. — Društvo za podporo ljubljanskih obertnikov je imelo v nedeljo veliki zbor, pri kterem se je snidila obilna množica društvenikov